

حساب‌های استانی

مقدمه

هدف از تهیه و تدوین حساب های ملی، محاسبه مهم ترین متغیرهای جریان های اقتصادی نظیر تولید، مصرف، تشکیل سرمایه، صادرات، واردات و درآمد، در یک دوره زمانی معین و اندازه گیری مهم ترین متغیرهای اقتصادی موجودی منابع، نظیر ثروت، دارایی و بدهی، در مقطعی از زمان است که از طریق آن ها می توان وضعیت اقتصادی کشور را در آن دوره یا مقطع زمانی به تصویر کشید. تهیه و تدوین آمار حساب های ملی در کشورهای مختلف، براساس چارچوب سیستم حساب های ملی پیشنهاد شده توسط سازمان ملل متحد انجام می شود.

سیستم مذکور برای اولین بار در سال ۱۹۵۳ به صورت مجموعه ای فرموله شده تحت عنوان " سیستم حساب های ملی" یا "SNA" منتشر شده است. آخرین تجدید نظر در SNA، در سال ۱۹۹۳ صورت گرفت که توسط پنج نهاد بین المللی متشکل از سازمان ملل، صندوق بین المللی پول، بانک جهانی، سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه و کمیسیون جامعه اروپایی، به تصویب رسید. تهیه حساب های ملی، بعد از جنگ جهانی دوم به صورت موردی و براساس نیازهای خاص در ایران شروع شد، از جمله در سال های ۱۳۳۷ و ۱۳۳۸ به ترتیب " تولید ناخالص داخلی ایران برای سال ۱۳۳۴" و " تولید ملی ایران برای سال ۱۳۳۶"، توسط کارشناسان خارجی برآورد شد. سپس سازمان برنامه و بودجه، درآمد ملی کشور را برای دوره زمانی ۱۳۳۷ تا ۱۳۴۰ به تفصیل برای بخش های مختلف اقتصادی برآورد و منتشر نمود.

بانک ملی نیز برآورد مقدماتی دیگری را برای سال ۱۳۳۸ به انجام رساند. با تأسیس بانک مرکزی ایران در سال ۱۳۳۹، به دلیل فقدان یک سازمان رسمی آمار، تهیه حساب های ملی به عهده این بانک گذاشته شد و پس از آن براساس قانون بهمن ماه این وظیفه رسماً به مرکز آمار ایران محول شد.

محاسبه ارزش افزوده بخش های اقتصادی، در سال های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی و محاسبه محصول ناخالص داخلی از روش هزینه، از سال ۱۳۶۱ و نیز تهیه جداول داده - ستانده اقتصاد ایران برای سال های ۱۳۵۲، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۰، از جمله مهم ترین اقدامات مرکز آمار ایران در تهیه حساب های ملی بوده است.

تهیه مستمر و منظم حساب های ملی بر اساس آخرین تجدید نظر SNA، از سال ۱۳۷۳ در برنامه کار

مرکز آمار ایران قرار گرفت، بدین ترتیب مرکز آمار ایران هر ساله حساب های ملی را بر اساس تعاریف، مفاهیم، طبقه بندی ها و روش های محاسباتی منطبق بر SNA سال ۱۹۹۳، به قیمت های جاری و ثابت تهیه و منتشر می کند که حاوی اطلاعات تفصیلی مربوط به ارزش افزوده ۷۲ رشته فعالیت اقتصادی، هزینه های مصرف نهایی و مصرف نهایی واقعی خانوار و دولت، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص، واردات، صادرات، تغییر موجودی انبار، مصارف فردی، مصارف جمعی، حساب تولید، حساب ایجاد درآمد، حساب کالاها و خدمات و عرضه و تقاضای کل است. همچنین از سال ۱۳۷۶، مرکز آمار ایران مبادرت به تهیه و تدوین حساب های منطقه ای کرده است و در این راستا هر ساله محصول ناخالص داخلی استان ها و اطلاعات تفصیلی مربوط به ارزش افزوده ۷۲ رشته فعالیت اقتصادی را تهیه و منتشر می کند.

دفتر حسابهای اقتصادی در سال ۱۳۹۵، اقدام به بازنگری حسابهای ملی و منطقه ای براساس نتایج جدید جداول ستانده سال ۱۳۹۰ نموده است. بر این اساس انتظار می رود که نتایج جدید حساب های منطقه ای با نتایج قبلی تفاوت هایی داشته باشد. یکی از دلایل این تفاوت ها ناشی از نتایج جداول داده ستانده سال ۱۳۹۰ می باشد که به عنوان سنگ محک حساب های ملی و منطقه ای مورد استفاده قرار می گیرد. از طرف دیگر با توجه به تغییر طبقه بندی رشته فعالیتها از ISIC3.1 به ISIC4 سطح انتشار حساب های ملی و منطقه ای با تغییراتی همراه است. به همین سبب تعداد بخش های اصلی از ۱۵ بخش به ۱۸ بخش اصلی افزایش یافته است. همچنین تعداد رشته فعالیتها قابل انتشار از ۷۲ فعالیت به ۹۳ فعالیت افزایش پیدا کرده است. اطلاعات این فصل شامل محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار، ارزش افزوده، ستانده و مصرف واسطه بخشهای عمده اقتصادی در استان می باشد. در مورد آمار ارائه شده توضیح نکات زیر ضروری است:

- ۱- اختلاف بعضی از ارقام در سطح منطقه ای با ارقام در سطح ملی، همانطور که در کشورهای دیگر نیز مرسوم می باشد، ناشی از آن است که اطلاعات حسابهای ملی مربوط به یک سال مالی به دلیل نهایی نبودن بعضی اطلاعات، در سال بعد مورد تجدید نظر قرار می گیرد و حسابهای منطقه ای زمانی تهیه می شود که تجدید نظر در ارقام حسابهای ملی هنوز صورت نگرفته است.
- ۲- اختلاف بعضی از ارقام با سالنامه سال های گذشته، به دلیل تجدید نظری است که توسط سازمان های ذی ربط انجام شده است.

تعاریف و مفاهیم

حساب های منطقه ای (استانی): مجموعه ای از اطلاعات آماری که به صورت جامع و هدفمند، مطالعه کمی و منظم فعالیت های اقتصادی یک منطقه مشخص را برای یک دوره زمانی معین که به طور معمول یک سال است، امکان پذیر می سازد. مهمترین نماگر اقتصادی حاصل از این حساب ها، محصول ناخالص داخلی منطقه است.

تولید اقتصادی: فرایندی است که با استفاده از عوامل تولید (نیروی کار و سرمایه)، کالاها و خدمات تحت کنترل و مسئولیت یک واحد نهادی، به منظور تولید کالاها و خدمات دیگر انجام می گیرد.

تولید اقتصادی از دیدگاه حساب های ملی: حد و مرز تولید در سیستم حساب های ملی، محدودتر از حد و مرز کلی آن است. به دلایلی، آن دسته از فعالیت های انجام شده توسط خانوارها که خدمات شخصی و خانگی را برای مصرف نهایی خود تولید می کنند، در سیستم حساب های ملی تولید محسوب نمی شود.

واحد نهادی: موجودیت اقتصادی که مستقلا حق مالکیت دارایی ها، تعهد بدهی ها و اشتغال به فعالیت های اقتصادی و تراکنش با موجودیت های اقتصادی دیگر را دارد و شامل شرکت ها (مالی و غیر مالی)، دولت، خانوارها و نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها است.

کالاها: اشیای فیزیکی تولید شده که تقاضا و امکان ایجاد حق مالکیت برای آن ها وجود دارد و مالکیت آن ها می تواند از طریق یک واحد نهادی به واحد نهادی دیگر منتقل شود.

خدمات: حاصل فعالیت تولید هستند که شرایط واحدهای مصرف کننده را تغییر می دهند (آموزش، سلامت و...) یا مبادله محصولات یا دارایی های مالی را آسان می سازند (خدمات بانکی، بازرگانی و...) غالباً در زمان تولید مصرف می شوند و خرید و فروش آن همزمان با تولید صورت می گیرد.

محصول ناخالص داخلی: سنجه کل تولید که برابر با کل ارزش افزوده های واحدهای نهادی مقیم با تعدیلاتی از نظر مالیات ها و یارانه ها، بر حسب ارزش گذاری افزوده، در دوره زمانی معین است.

قیمت جاری (بازار): هرگاه اجزاء حساب های ملی به قیمت دوره مرجع گزارش شود در این صورت آن ها را به قیمت جاری نشان داده ایم.

قیمت ثابت: هرگاه اجزاء حساب های ملی را بر حسب قیمت های سال پایه بیان کنیم در این صورت

آن‌ها را به قیمت ثابت نشان داده‌ایم.

سال پایه: سال معین و ثابتی است که با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور انتخاب می‌شود و شاخص‌ها در همه دوره‌های دیگر بر مبنای آن ساخته شده و با آن مقایسه می‌شوند. عدد شاخص در آن برابر ۱۰۰ است.

ارزش افزوده: ارزش افزوده، ارزش اضافی ایجاد شده در جریان تولید است.

ستانده: کالاها و خدماتی که توسط کارگاه تولید می‌شود به استثنای: الف- کالاها و خدمات استفاده شده در فعالیتی که برای آن کارگاه اختیار تعیین میزان تقاضای محصولات برای مصرف در تولید، میزان فروش کالاها و خدمات تولید شده و قیمت فروش آن‌ها را ندارد و ب- کالاها و خدمات استفاده شده در همان کارگاه بجز استفاده شده برای تشکیل سرمایه (ثابت و موجودی انبار) و مصرف نهایی خود.

مصرف واسطه: ارزش کالاها و خدماتی که به صورت نهاده در فرآیند تولید مصرف می‌شوند یا تغییر شکل می‌دهند. بجز دارایی‌های ثابت که مصرف آن‌ها به عنوان مصرف سرمایه ثابت در نظر گرفته می‌شود.

مصرف سرمایه ثابت: کاهش ارزش جاری موجودی دارایی‌های ثابت تحت مالکیت و مورد استفاده یک تولید کننده در اثر زوال فیزیکی، از مدافادگی عادی یا خسارت اتفاقی عادی در طول دوره حسابداری است.

گزیده اطلاعات

در سال ۱۳۹۸ محصول ناخالص داخلی استان به قیمت بازار حدود ۱۸۸۵۲۸۴۵۸ میلیون ریال بوده است که نسبت به سال قبل رشدی معادل ۶۰/۵ درصد داشته است.

در سال ۱۳۹۸ بیشترین سهم ارزش افزوده فعالیت های اقتصادی به ترتیب مربوط به بخش کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری (۲۱/۸ درصد)، حمل و نقل و انبارداری و پست، (۱۱/۵ درصد) و صنعت (۱۰/۴ درصد) بوده است.

۲۳-۱- محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و ارزش افزوده در بخش های عمده اقتصادی
(میلیون ریال)

۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۰	شرح
			(قیمت جاری)
۱۶۱۶۹۳۳۷	۱۴۱۳۲۱۱۹	۴۸۹۰۳۱۰	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری
۴۷۹۰۲۸۴	۴۲۹۶۰۳۱	۵۵۸۶۲۸	استخراج معدن
۷۵۰۴۹۳۷	۷۱۳۹۵۴۸	۳۴۷۳۹۲۵	صنعت
۹۰۰۱۵۹	۱۱۰۰۰۹۴	۷۴۱۵۴۹	تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
۴۴۲۲۵۲	۳۷۹۰۲۱	۱۳۸۶۳۵	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه
۳۶۵۴۹۳۲	۳۷۶۷۳۵۴	۲۴۱۷۶۶۵	ساختمان
۶۳۱۷۰۶۴	۵۵۹۱۰۹۴	۲۸۷۷۵۸۳	عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای
۵۲۹۹۰۲۹	۴۶۴۵۸۶۴	۱۳۴۰۸۷۷	حمل و نقل و انبارداری و پست
۲۹۶۹۱۸	۲۷۴۹۰۵	۹۷۹۲۷	فعالیت خدماتی مربوط به تامین جا و غذا
۱۹۴۶۰۰۷	۱۲۴۱۴۲۰	۲۵۷۴۲۹	اطلاعات و ارتباطات
۸۰۹۲۷۲	۷۴۰۳۵۳	۵۸۶۴۸۴	فعالیت های مالی و بیمه
۶۰۷۲۱۹۷	۵۲۳۲۷۳۰	۲۴۸۷۸۶۵	املاک و مستغلات
۴۲۷۴۷۵	۳۴۹۳۷۷	۱۴۷۵۲۶	فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی
۳۵۸۵۷۹	۳۱۳۴۴۶	۱۱۵۱۴۱	فعالیت های اداری و خدمات پشتیبانی
۶۷۳۵۸۵۱	۵۸۱۶۶۳۶	۲۸۷۰۲۶۵	اداره امور عمومی و خدمات شهری
۶۶۸۷۱۷۸	۵۶۰۳۳۱۰	۲۷۲۸۳۹۲	آموزش
۵۹۱۳۹۰۰	۵۵۴۸۴۵۰	۱۵۳۴۷۲۴	فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
۷۷۳۹۸۵	۶۹۰۳۰۶	۳۲۴۱۴۹	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی.
۷۵۰۹۹۳۵۷	۶۶۸۶۲۰۶۰	۲۷۵۸۹۰۷۳	جمع ارزش افزوده
۷۵۸۱۷۲۸۴۵	۶۷۱۲۶۶۱۱	۲۷۷۲۰۷۶۵	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار
۷۵۸۶۴۶۷۸	۶۷۱۲۶۶۱۱	۲۷۵۶۴۴۹۸	محصول ناخالص داخلی بدون نفت (به قیمت بازار)

۲۳-۱- محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و ارزش افزوده در بخش های عمده اقتصادی (دنباله)

۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	شرح
			(قیمت جاری)
۴۰۸۴۱۲۰۵	۲۲۸۲۹۳۰۵	۱۶۰۰۵۱۱۵	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری
۱۶۲۸۲۳۴۸	۷۰۵۴۳۶۲	۵۹۶۹۳۹۷	استخراج معدن
۱۹۶۱۸۳۸۱	۱۱۳۹۱۶۳۶	۹۷۷۸۳۴۴	صنعت
۱۳۳۵۹۴۴	۱۲۲۷۹۱۹	۱۰۰۱۵۹۷	تأمین برق، گاز، بخار و تهبویه هوا
۱۰۷۴۳۸۰	۷۹۷۶۷۰	۵۵۷۴۱۲	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه
۹۹۳۰۹۳۴	۶۵۹۷۲۵۳	۶۴۳۴۲۶۵	ساختمان
۱۸۵۸۳۳۱۸	۱۲۳۵۸۸۴۳	۷۹۱۱۰۲۱	عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۲۱۶۰۶۴۳۸	۹۳۱۱۵۰۸	۶۸۳۸۷۵۲	حمل و نقل و انبارداری و پست
۶۶۴۰۸۵	۴۵۷۲۸۲	۳۲۷۴۲۲	فعالیت خدماتی مربوط به تامین جا و غذا
۳۱۶۶۸۵۴	۲۵۵۱۶۰۷	۲۲۱۹۹۵۷	اطلاعات و ارتباطات
۳۱۹۰۶۵۶	۲۳۶۲۳۲۷	۱۲۰۰۵۸۸	فعالیت های مالی و بیمه
۱۱۸۹۳۶۳۲	۸۶۳۵۴۲۳	۶۶۴۰۶۲۴	املاک و مستغلات
۶۸۹۹۰۵	۶۳۴۴۱۶	۴۹۵۶۳۲	فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی
۶۵۰۰۹۴	۵۵۸۵۷۶	۴۸۰۷۶۹	فعالیت های اداری و خدمات پشتیبانی
۱۲۶۱۳۹۹۱	۹۹۲۹۵۱۱	۸۱۸۷۶۲۲	اداره امور عمومی و خدمات شهری
۱۲۱۲۸۷۷۶	۸۹۳۶۳۲۹	۷۵۱۲۲۲۸	آموزش
۱۱۷۲۱۳۶۱	۹۹۲۴۷۸۷	۷۵۹۱۱۰۵	فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
۱۷۵۲۱۷۶	۱۳۹۸۵۹۰	۱۱۰۲۸۱۶	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی
۱۸۷۷۴۴۴۷۸	۱۱۶۹۵۷۳۴۵	۹۰۲۵۴۶۶۵	جمع ارزش افزوده
۱۸۸۵۲۸۴۵۸	۱۱۷۸۳۰۳۱۵	۹۱۴۲۰۰۹۴	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار
۱۸۸۴۰۰۸۷۶	۱۱۷۸۱۵۱۲۴	۹۱۴۱۰۲۲۰	محصول ناخالص داخلی بدون نفت (به قیمت بازار)

۱) اختلاف در سرجمع بدلیل گرد کردن اعداد می باشد.

ماخذ- مرکز آمار ایران. دفتر حساب های اقتصادی.

